Teismo praktikos rinkinys

GENERALINĖS ADVOKATĖS
LAILA MEDINA IŠVADA,
pateikta 2025 m. sausio 9 d.[1]

Byla C-665/23

IL
prieš
Veracash SAS

(*Cour de cassation* (Kasacinis teismas, Prancūzija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Mokėjimo paslaugos vidaus rinkoje – Direktyva 2007/64/EB – Neautorizuotos mokėjimo operacijos – Pranešimas apie neautorizuotas mokėjimo operacijas – Pranešimo terminas – Pavėlavimas pranešti ne tyčia arba dėl didelio aplaidumo – Mokėjimo paslaugų teikėjo pareiga grąžinti operacijos sumą – Mokėtojo atsakomybė už neautorizuotas mokėjimo operacijas“

I. Įvadas

1. Šioje byloje nagrinėjami tam tikri Direktyvoje 2007/64/EB[2] nustatytos atsakomybės už neautorizuotas operacijas aspektai. Joje keliamas klausimas dėl šios direktyvos nuostatų, kuriomis konkrečiai reglamentuojama mokėtojo pareiga nepagrįstai nedelsiant pranešti apie neautorizuotą operaciją ir jos neįvykdymo pasekmės, kai neautorizuota operacija atlikta neautorizuotai panaudojant mokėjimo priemonę, tarpusavio sąsajos. Teisingumo Teismas, priėmęs Sprendimą *CRCAM*[3], šioje byloje turi dar vieną galimybę išnagrinėti, kokia pusiausvyra turi būti užtikrinta tarp mokėtojo ir mokėjimo paslaugų teikėjo interesų.

[1] Originalo kalba: anglų.

[2] 2007 m. lapkričio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl mokėjimo paslaugų vidaus rinkoje, iš dalies keičianti direktyvas 97/7/EB, 2002/65/EB, 2005/60/EB ir 2006/48/EB ir panaikinanti Direktyvą 97/5/EB (OL L 319, 2007, p. 1). Ji buvo panaikinta ir pakeista 2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/2366 dėl mokėjimo paslaugų vidaus rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2002/65/EB, 2009/110/EB ir 2013/36/ES bei Reglamentas (ES) Nr. 1093/2010 ir panaikinama Direktyva 2007/64/EB (OL L 337, 2015, p. 35). Atsižvelgiant į pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo faktines aplinkybes, taip pat kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nagrinėjamai bylai taikytina Direktyva 2007/64.

[3] 2021 m. rugsėjo 2 d. sprendimas (C-337/20, EU:C:2021:671; toliau – Sprendimas *CRCAM*).

II. Teisinis pagrindas

A. Europos Sąjungos teisė

2. Direktyvos 2007/64 56 straipsnio „Mokėjimo paslaugų vartotojo pareigos, susijusios su mokėjimo priemonėmis“ 1 dalyje buvo nustatyta:

„Mokėjimo paslaugų vartotojas, turintis teisę naudotis mokėjimo priemone, turi šias pareigas:

a) naudotis mokėjimo priemone pagal mokėjimo priemonės išdavimą ir naudojimą reglamentuojančias sąlygas; ir

b) sužinojus apie mokėjimo priemonės praradimą, vagystę arba neteisėtą įgijimą ar nesankcionuotą [neautorizuotą] jos naudojimą, nedelsiant pranešti apie tai mokėjimo paslaugų teikėjui arba pastarojo nurodytam subjektui.“

3. Direktyvos 2007/64 58 straipsnyje „Pranešimas apie nesankcionuotas [neautorizuotas] ar netinkamai įvykdytas mokėjimo operacijas“ buvo įtvirtinta:

„Mokėjimo paslaugų vartotojui ištaisymą mokėjimo paslaugų teikėjas atlieka tik tuo atveju, jei jis, sužinojęs apie visas nesankcionuotas [neautorizuotas] ar netinkamai įvykdytas mokėjimo operacijas, dėl kurių gali būti pateikiami reikalavimai įskaitant 75 straipsnyje nurodytus reikalavimus, praneša savo mokėjimo paslaugų teikėjui nepagrįstai nedelsdamas ir ne vėliau kaip per 13 mėnesių nuo nurašymo iš sąskaitos datos, išskyrus atvejus, kai taikytina, kuriais mokėjimo paslaugų teikėjas nepateikė informacijos apie tą mokėjimo operaciją ar nesudarė sąlygų su ja susipažinti pagal III antraštinę dalį.“

4. Direktyvos 2007/64 60 straipsnio „Mokėjimo paslaugų teikėjo atsakomybė už nesankcionuotas [neautorizuotas] mokėjimo operacijas“ 1 dalyje buvo nustatyta:

„Valstybės narės turi užtikrinti, kad, nedarant poveikio 58 straipsniui, nesankcionuotos [neautorizuotos] mokėjimo operacijos atveju mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjas nedelsdamas mokėtojui sugrąžintų nesankcionuotos [neautorizuotos] mokėjimo operacijos sumą ir atitinkamais atvejais atstatytų mokėjimo sąskaitos, iš kurios ta suma nurašyta, likutį, kuris būtų, jeigu nesankcionuota [neautorizuota] mokėjimo operacija nebūtų buvusi atlikta.“

5. Direktyvos 2007/64 61 straipsnyje „Mokėtojo atsakomybė už nesankcionuotą [neautorizuotą] mokėjimo priemonės naudojimą“ buvo įtvirtinta:

„1. Nukrypstant nuo 60 straipsnio, mokėtojui tenka su nesankcionuotomis [neautorizuotomis] mokėjimo operacijomis susiję nuostoliai iki 150 EUR, patirti dėl prarastos ar pavogtos mokėjimo priemonės panaudojimo arba, mokėtojui neapsaugojus personalizuotų saugumo požymių, dėl neteisėto jos įgijimo.

2. Mokėtojui tenka visi su nesankcionuotomis [neautorizuotomis] operacijomis susiję nuotoliai, jei jis juos patyrė veikdamas nesąžiningai arba dėl didelio neatsargumo [aplaidumo] ar tyčia neįvykdęs vieno[s] ar kelių pareigų pagal 56 straipsnį. Tokiais atvejais šio straipsnio 1 dalyje nustatyta maksimali suma netaikoma.

3. Tais atvejais, kai mokėtojas nei veikė nesąžiningai, nei tyčia neįvykdė savo pareigų pagal 56 straipsnį, valstybės narės gali sumažinti šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytą atsakomybę atsižvelgdamos visų pirma į mokėjimo priemonės personalizuotų saugumo požymių pobūdį ir aplinkybes, kuriomis ji buvo prarasta, pavogta ar neteisėtai įgyta.

4. Mokėtojui netenka jokios finansinės pasekmės, atsiradusios dėl prarastos, pavogtos ar neteisėtai įgytos mokėjimo priemonės, po to, kai jis pateikė pranešimą pagal 56 straipsnio 1 dalies b punktą, išskyrus atvejus, kai mokėtojas veikė nesąžiningai.

<…>“

B. Nacionalinė teisė

6. Direktyva 2007/64 buvo perkelta į nacionalinę teisę *ordonnance n° 2009-866 du 15 juillet 2009 relative aux conditions régissant la fourniture de services de paiement et portant création des établissements de paiement* (2009 m. liepos 15 d. Įsakymas Nr. 2009-866 dėl mokėjimo paslaugų teikimo sąlygų ir mokėjimo įstaigų steigimo), kuriuo, be kita ko, nustatyti *code monétaire et financier* (Pinigų ir finansų kodeksas) L. 133-17, L. 133-18, L. 133-19 ir L. 133-24 straipsniai, taikytini pagrindinei bylai.

7. Pagal Pinigų ir finansų kodekso L. 133-17 straipsnio I dalį „<…> sužinojęs apie savo mokėjimo priemonės arba su ja susijusių duomenų praradimą, vagystę, neteisėtą įgijimą arba neautorizuotą panaudojimą, mokėjimo paslaugų vartotojas nedelsdamas apie tai praneša savo paslaugų teikėjui arba šio nurodytam subjektui tam, kad priemonė būtų užblokuota“.

8. Šio kodekso L. 133-18 straipsnyje nustatyta:

„Jeigu vartotojas praneša apie neautorizuotą mokėjimo operaciją L. 133-24 straipsnyje nustatytomis sąlygomis, mokėjimo paslaugų teikėjas nedelsdamas grąžina mokėjimo paslaugų vartotojui neautorizuotos mokėjimo operacijos sumą ir atitinkamais atvejais atkuria mokėjimo sąskaitos, iš kurios ta suma buvo nurašyta, likutį, kuris būtų buvęs, jeigu neautorizuota mokėjimo operacija nebūtų buvusi atlikta.

Mokėtojas ir jo mokėjimo paslaugų teikėjas gali sudaryti sutartį dėl papildomo žalos atlyginimo.“

9. Šio kodekso L. 133-19 straipsnyje įtvirtinta:

„I. Praradus arba pavogus mokėjimo priemonę atliktos neautorizuotos mokėjimo operacijos atveju prieš pateikdamas L. 133-17 straipsnyje numatytą informaciją mokėtojas prisiima su šios prarastos arba pavogtos priemonės naudojimu susijusius nuostolius, bet jų suma negali viršyti 150 EUR.

Vis dėlto mokėtojas neatsako už neautorizuotą mokėjimo operaciją, atliktą nenaudojant personalizuotų saugumo požymių.

II. Mokėtojas neatsako už neautorizuotą mokėjimo operaciją, jei ji buvo atlikta mokėtojui nežinant neteisėtai įgijus mokėjimo priemonę arba su ja susijusius duomenis.

Jis taip pat neatsako už mokėjimo priemonės padirbimą, jei neautorizuotos mokėjimo operacijos atlikimo metu mokėtojas turėjo savo priemonę.

III. Mokėtojas neatsako už jokias finansines pasekmes, išskyrus atvejus, kai jis veikė nesąžiningai, jei mokėjimo paslaugų teikėjas nesuteikia tinkamų priemonių, kad būtų galima pateikti informaciją mokėjimo priemonės blokavimo tikslais, kaip numatyta L. 133-17 straipsnyje.

IV. Mokėtojui tenka visi su neautorizuotomis mokėjimo operacijomis susiję nuostoliai, jei jis juos patyrė veikdamas nesąžiningai arba dėl didelio aplaidumo ar tyčia neįvykdęs vienos arba daugiau L. 133-16 ir L. 133-17 straipsniuose nurodytų pareigų.“

10. Galiausiai šio kodekso L. 133-24 straipsnyje nustatyta:

„Mokėjimo paslaugų vartotojas nepagrįstai nedelsdamas praneša mokėjimo paslaugų teikėjui apie neautorizuotą ar netinkamai įvykdytą mokėjimo operaciją ne vėliau kaip per trylika mėnesių nuo pinigų nurašymo iš sąskaitos datos, priešingu atveju gresiant teisės praradimui, išskyrus atvejus, kai mokėjimo paslaugų teikėjas jam nepateikė informacijos apie tą mokėjimo operaciją ar nesudarė sąlygų su ja susipažinti pagal III knygos I antraštinės dalies IV skyrių.

Išskyrus atvejus, kai vartotojas yra fizinis asmuo, veikiantis ne verslo arba profesiniais tikslais, šalys gali nuspręsti nukrypti nuo šio straipsnio nuostatų.“

III. Pagrindinėje byloje nagrinėjamas ginčas ir prejudiciniai klausimai

11. IL atidarė aukso depozito sąskaitą bendrovėje *Veracash SAS*. 2017 m. kovo 24 d. *Veracash* išsiuntė IL adresu naują pinigų išėmimo ir mokėjimo kortelę. IL teigė, kad jis tos kortelės neprašė ir negavo ir kad nuo 2017 m. kovo 30 d. iki gegužės 17 d. iš jo sąskaitos kasdien buvo atliekami pinigų išėmimai, kurių jis nebuvo autorizavęs. IL pareiškė bendrovei *Veracash* ieškinį *tribunal de grande instance d'Évry*[4] (Evrio apygardos teismas, Prancūzija) dėl kompensacijos ir žalos atlyginimo.

12. Kadangi jo ieškinys pirmojoje instancijoje buvo iš dalies atmestas, IL pateikė apeliacinį skundą *cour d'appel de Paris* (Paryžiaus apeliacinis teismas, Prancūzija). 2022 m. sausio 3 d. sprendimu jo apeliacinis skundas buvo atmestas, motyvuojant, be kita ko, tuo, kad jis negalėjo remtis Pinigų ir finansų kodekso L. 133-18 straipsnio nuostatomis, nes „iš karto“[5] ir „nepagrįstai nedelsdamas“ nepranešė bendrovei *Veracash* apie ginčijamas operacijas. Ši išvada buvo grindžiama tuo, kad IL išsiuntė bendrovei *Veracash* operacijos užginčijimo formą 2017 m. gegužės 23 d., t. y. praėjus beveik dviem mėnesiams po pirmojo ginčijamo pinigų išėmimo.

13. IL pateikė kasacinį skundą *Cour de cassation* (Kasacinis teismas, Prancūzija) – prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. Jis nurodo du kasacinio skundo pagrindus. Pirmoje kasacinio skundo antrojo pagrindo dalyje[6] IL skundžiasi, kad priimdamas minėtą sprendimą *cour d'appel de Paris* (Paryžiaus apeliacinis teismas) neatsižvelgė į tai, kad mokėtojas turi pranešti apie operaciją per trylika mėnesių nuo pinigų nurašymo iš sąskaitos datos, ir taip pažeidė Pinigų ir finansų kodekso L. 133-24 straipsnį, taikytiną pagrindinei bylai.

[4] 2020 m. sausio 1 d. pervadintas *tribunal judiciaire d'Évry* (Evrio teismas, Prancūzija).

[5] Pareiga pranešti apie operaciją „iš karto“ tame sprendime greičiausiai nurodyta dėl to, kad ši sąvoka vartojama bendrosiose *Veracard* kortelės naudojimo sąlygose, kurios buvo pateiktos tame sprendime.

[6] Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas tik dėl kasacinio skundo antrojo pagrindo pirmos dalies.

14. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad ginčo sprendimas priklauso nuo to, ar mokėjimo paslaugų teikėjas gali atsisakyti grąžinti neautorizuotos operacijos sumą, jeigu mokėtojas, pranešęs apie šią operaciją per trylika mėnesių nuo nurašymo iš sąskaitos datos, vis dėlto pavėlavo tai padaryti, nors tai padarė ne tyčia ar dėl didelio aplaidumo.

15. Pagrindinės bylos šalių požiūris dėl šio klausimo skiriasi. Kasatorius pagrindinėje byloje IL visų pirma teigia, kad mokėjimo paslaugų vartotojas apie neautorizuotą operaciją turi pranešti per trylika mėnesių nuo pinigų nurašymo iš sąskaitos dienos. Kita kasacinio proceso pagrindinėje byloje šalis *Veracash* tvirtina, kad Pinigų ir finansų kodekso L. 133-24 straipsnyje įpareigodamas vartotoją nedelsiant pranešti apie neautorizuotą operaciją ir numatydamas trylikos mėnesių terminą, įstatymų leidėjas siekė nustatyti dvigubą terminą ir kad trylikos mėnesių terminas yra galutinis. Ji priduria, kad iš jos struktūros matyti, jog reikalaujama, kad mokėjimo paslaugų vartotojas, sužinojęs apie pažeidimą, iš karto reaguotų – praneštų apie jį paslaugų teikėjui.

16. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, pažodžiui aiškinant Direktyvos 2007/64 58 straipsnį galima padaryti *cour d'appel de Paris* (Paryžiaus apeliacinis teismas) nurodytą išvadą, kad mokėjimo paslaugų teikėjas turi teisę atsisakyti grąžinti neautorizuotos mokėjimo operacijos sumą vien dėl to, kad mokėjimo paslaugų vartotojas apie ją jam pranešė per vėlai, net jei tai buvo padaryta per trylikos mėnesių terminą.

17. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad toks aiškinimas atrodo sunkiai suderinamas su Direktyvos 2007/64 61 straipsnio 2 dalimi. Iš šios nuostatos matyti, kad mokėtojas netenka teisės į kompensaciją tik tuo atveju, jei, be kita ko, tyčia ar dėl didelio aplaidumo neįvykdė vienos ar kelių pareigų pagal šios direktyvos 56 straipsnį, tarp kurių minima pareiga nedelsiant informuoti mokėjimo paslaugų teikėją apie mokėjimo priemonės praradimą, vagystę, neteisėtą įgijimą ar neautorizuotą jos naudojimą.

18. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad kai Teisingumo Teismas turėjo išaiškinti Direktyvos 2007/64 58 straipsnį Sprendime *CRCAM*, jam nereikėjo nuspręsti dėl mokėtojo pareigos nedelsiant informuoti mokėjimo paslaugų teikėją apie neautorizuotą operaciją nevykdymo pasekmių.

19. Nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pripažįsta, kad reikia skatinti mokėtoją rūpestingai informuoti mokėjimo paslaugų teikėją, jis, atsižvelgdamas į Direktyvos 2007/64 61 straipsnio 2 dalį, mano, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas neketino bausti už bet kokį vėlavimą, visiškai atimdamas mokėtojo teisę į kompensaciją, kad ir kokios būtų aplinkybės.

20. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, mokėtojas turėtų netekti teisės į atlikus neautorizuotą operaciją atsiradusių nuostolių, kurių būtų galima išvengti nedelsiant pranešus apie šią operaciją, atlyginimą tik tuo atveju, jeigu pavėluoja pranešti tyčia arba dėl didelio aplaidumo.

21. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, *Cour de cassation* (Kasacinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [Direktyvos 2007/64] 56, 58, 60 ir 61 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad mokėtojas netenka teisės į neautorizuotos mokėjimo operacijos sumos grąžinimą, jeigu pavėlavo pranešti savo mokėjimo paslaugų teikėjui apie neautorizuotą operaciją, nors tai padarė per trylika mėnesių nuo pinigų nurašymo iš sąskaitos datos?

2. Jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas, ar mokėtojo teisės į kompensaciją atėmimas priklauso nuo to, kad pranešti pavėluota tyčia arba dėl mokėtojo didelio aplaidumo?

3. Jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas, ar mokėtojas netenka teisės į tai, kad jam būtų kompensuotos visų neautorizuotų mokėjimo operacijų, ar tik tų, kurių būtų galima išvengti, jei apie jas nebūtų pavėluota pranešti, sumos?“

22. *Veracash*, Čekijos ir Prancūzijos vyriausybės bei Europos Komisija pateikė rašytines pastabas.

IV. Vertinimas

A. Pirmasis klausimas

23. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2007/64 58 straipsnis, atsižvelgiant į jos 56, 60 ir 61 straipsnius, turi būti aiškinamas taip, kad mokėtojas netenka teisės į neautorizuotos operacijos sumos grąžinimą, jeigu pavėlavo pranešti mokėjimo paslaugų teikėjui apie šią operaciją, nors tai padarė per trylika mėnesių nuo pinigų nurašymo iš sąskaitos datos.

24. Siekdama atsakyti į šį klausimą, pirmiausia bendrai apžvelgsiu nuostatas, reglamentuojančias šalių sutartinius įsipareigojimus, susijusius su mokėjimo priemonėmis ir neautorizuotomis mokėjimo operacijomis, bei taisykles dėl atsakomybės už nuostolius, atsiradusius dėl neautorizuotų operacijų[7]. Paskui šiek tiek paaiškinsiu mokėtojo pareigų pranešti tarpusavio sąsajas.

1. Šalių sutartinės pareigos ir atsakomybė už nuostolius, patirtus dėl neautorizuotų operacijų

25. Apskritai galima išskirti dvi pagrindinei bylai svarbių nuostatų grupes. Direktyvos 2007/64 56 ir 57 straipsniuose nustatytos mokėjimo paslaugų vartotojo[8] ir mokėjimo paslaugų teikėjo[9] sutartinės pareigos, susijusios su mokėjimo priemonėmis. Šios direktyvos 58–61 straipsniuose kalbama apie neautorizuotas mokėjimo operacijas ir juose reglamentuota mokėjimo paslaugų vartotojo pareigą pranešti, įrodinėjimo pareiga bei kiekvienos iš šalių atsakomybė.

26. 56 straipsnyje reglamentuotos mokėjimo paslaugų vartotojo sutartinės pareigos, susijusios su mokėjimo priemonėmis. Taigi mokėjimo paslaugų vartotojas privalo naudotis mokėjimo priemone pagal nustatytas sąlygas, saugoti personalizuotus mokėjimo priemonės saugumo požymius ir, sužinojęs apie mokėjimo priemonės praradimą, vagystę ar neteisėtą įgijimą arba neautorizuotą jos naudojimą, nedelsdamas apie tai pranešti mokėjimo paslaugų teikėjui.

27. Savo ruožtu mokėjimo paslaugų teikėjas pagal 57 straipsnio 1 dalies a ir b punktus privalo, be kita ko, užtikrinti, kad mokėjimo priemonės personalizuotais saugumo požymiais galėtų naudotis tik mokėjimo priemonės vartotojas, ir nesiųsti neužsakytos mokėjimo priemonės, išskyrus atvejus,

7 Žr. Mavromati, D., *The Law of Payment Services in the EU: The EC Directive on Payment Services in the Internal Market*, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 2008, p. 220 ir paskesni.

8 Pagal Direktyvos 2007/64 4 straipsnio 10 punktą mokėjimo paslaugų vartotojas – fizinis arba juridinis asmuo, kuris naudojasi mokėjimo paslauga kaip mokėtojas ir (arba) kaip gavėjas. Sąvokos „mokėtojas“ ir „gavėjas“ apibrėžtos šio straipsnio 7 ir 8 punktuose.

9 Kaip apibrėžta Direktyvos 2007/64 4 straipsnio 9 punkte.

kai turi būti pakeista jau išduota mokėjimo priemonė. Be to, pagal 57 straipsnio 1 dalies c punktą mokėjimo paslaugų teikėjas turi užtikrinti, kad visada būtų prieinamos tinkamos priemonės, kuriomis naudodamasis mokėjimo paslaugų vartotojas galėtų pateikti pranešimą pagal 56 straipsnio 1 dalies b punktą mokėjimo priemonės praradimo, vagystės arba neteisėto įgijimo ar nesankcionuoto jos naudojimo atveju. Galiausiai pagal 57 straipsnio 1 dalies d punktą mokėjimo paslaugų teikėjas privalo užkirsti kelią mokėjimo priemonės naudojimui, kai yra pateiktas toks pranešimas.

28. 58 straipsnyje kalbama, be kita ko[10], apie neautorizuotas mokėjimo operacijas[11]. Jame mokėjimo paslaugų vartotojui nustatyta bendra pareiga pranešti, kuri privalo būti įvykdyta norint, kad mokėjimo paslaugų teikėjas atliktų ištaisymą[12]. Mokėjimo paslaugų vartotojas turi pranešti mokėjimo paslaugų teikėjui „sužinojęs apie visas nesankcionuotas <…> mokėjimo operacijas, dėl kurių gali būti pateikiami reikalavimai <…> nepagrįstai nedelsdamas ir ne vėliau kaip per 13 mėnesių nuo nurašymo iš sąskaitos datos“. Vienintelė šios pareigos išimtis taikoma atvejais, kai mokėjimo paslaugų teikėjas nepateikė informacijos apie tą mokėjimo operaciją ar nesudarė sąlygų su ja susipažinti pagal Direktyvos 2007/64 III antraštinę dalį.

29. Šios direktyvos 59 straipsnyje, reglamentuojant atsakomybę neautorizuotų operacijų atveju, pateiktos įrodinėjimo pareigą reglamentuojančios nuostatos, palankios mokėjimo paslaugų vartotojui. Iš esmės įrodinėjimo pareiga tenka mokėjimo paslaugų teikėjui, kuris turi įrodyti, kad mokėjimo operacijos autentiškumas buvo patvirtintas, ji buvo tinkamai užregistruota, įrašyta į sąskaitas[13].

30. Praktikoje dėl Direktyvos 2007/64 59 straipsnyje nustatytos įrodinėjimo tvarkos, kai šios direktyvos 58 straipsnyje numatytas pranešimas atliekamas per jame numatytą terminą, mokėjimo paslaugų teikėjui atsiranda pareiga nedelsiant grąžinti sumą pagal tos pačios direktyvos 60 straipsnio 1 dalį[14].

31. 61 straipsnyje reglamentuojama mokėtojo atsakomybė konkrečiu atveju, kai nuostoliai dėl neautorizuotos operacijos patiriami dėl prarastos, pavogtos ar neteisėtai įgytos mokėjimo priemonės panaudojimo. Iš šio straipsnio 1 dalies matyti, kad mokėtojo atsakomybė už neautorizuotas operacijas negali viršyti 150 EUR[15]. Vis dėlto mokėtojo atsakomybė neribojama, jeigu jis veikė nesąžiningai arba dėl didelio aplaidumo ar tyčia neįvykdė vienos ar kelių pareigų pagal 56 straipsnį (įskaitant pareigą pranešti apie mokėjimo priemonės praradimą, vagystę arba neteisėtą įgijimą ar nesankcionuotą jos naudojimą). Iš 61 straipsnio 4 dalies matyti, kad pranešus apie mokėjimo priemonės praradimą, vagystę ar neteisėtą įgijimą, mokėtojui nebetenka jokių finansinių pasekmių, išskyrus atvejus, kai jis veikė nesąžiningai.

[10] Ši nuostata taip pat taikoma „netinkamai įvykdytoms mokėjimo operacijoms“. Kadangi pagrindinėje byloje nagrinėjamos mokėtojo neautorizuotos operacijos, o ne mokėtojo nurodymų neatitinkančios operacijos, daugiausia dėmesio skirsiu neautorizuotų mokėjimo operacijų situacijai.

[11] Aplinkybės, kurioms esant mokėjimo operacija turi būti laikoma neautorizuota, nustatytos Direktyvos 2007/64 54 straipsnyje.

[12] Šiuo klausimu žr. Sprendimą *CRCAM* (33 punktas).

[13] Sprendimas *CRCAM* (40 punktas).

[14] Ten pat.

[15] Žr. Geva, B., „The EU payment services directive: An outsider's view“ *Yearbook of European Law*, Vol. 28, Nr. 1, 2009, p. 177–215, p. 200, kuriame pažymėta, kad ši ribota atsakomybė taikoma net ir tais atvejais, kai mokėtojas yra nekaltas ir nežino apie aplinkybes, apie kurias reikia pranešti pagal 56 straipsnį.

2. Mokėtojo pareigų pranešti tarpusavio ryšys

32. Iš pirmiau pristatyto teisinio reglamentavimo matyti, kad vartotojas turi bendrą pareigą su mokėjimo priemone elgtis apdairiai. Konkreti pareigos elgtis apdairiai išraiška yra pareiga pranešti [16]. Ši pareiga užima svarbiausią vietą atsakomybės už neautorizuotas operacijas taisyklių sistemoje, nes ji yra „*kriterijus*“, pagal kurį paskirstoma mokėtojo ir paslaugų teikėjo atsakomybė už visas neautorizuotas operacijas [17].

33. Galima išskirti bent tris atvejus, kai vartotojui atsiranda pareiga pranešti.

34. Pirmasis atvejis – kai vartotojas sužino apie mokėjimo priemonės praradimą, vagystę ar neteisėtą įgijimą arba neautorizuotą jos naudojimą. Tokiu atveju
Direktyvos 2007/64 56 straipsnio 1 dalies b punkte reikalaujama, kad mokėjimo paslaugų vartotojas nedelsdamas apie tai praneštų paslaugų teikėjui. Šio pranešimo tikslas, kaip matyti iš šios direktyvos 57 straipsnio 1 dalies d punkto, siejamo su jos 32 konstatuojamąja dalimi, yra leisti mokėjimo paslaugų teikėjui blokuoti mokėjimo priemonę ir užkirsti kelią tolesniam neautorizuotam jos naudojimui.

35. Antrasis atvejis – kai vartotojas sužino apie neautorizuotą operaciją. Tokiu atveju pagal tos direktyvos 58 straipsnį vartotojas, siekdamas, kad neautorizuota operacija būtų ištaisyta, turi nepagrįstai nedelsdamas apie ją pranešti mokėjimo paslaugų teikėjui. Šiame straipsnyje numatytos pareigos pranešti tikslas – suteikti mokėtojui galimybę užginčyti neautorizuotas operacijas ir gauti kompensaciją.

36. 56 straipsnio 1 dalies b punktas atlieka *prevencinę funkciją*, nes leidžia blokuoti mokėjimo priemonę ir apsaugo nuo neautorizuotų operacijų rizikos, o 58 straipsnis iš esmės atlieka *kompensacinę funkciją*, nes leidžia kompensuoti neautorizuotos operacijos sumą [18].

37. Trečiasis atvejis – kai ankstesnės dvi situacijos susiklosto (beveik) *vienu metu*. Kaip Komisija teisingai pažymėjo savo procesiniuose dokumentuose ir kaip, ko gero, yra pagrindinėje byloje nagrinėjamu atveju, neautorizuota operacija gali būti atlikta po mokėjimo priemonės praradimo, vagystės, neteisėto įgijimo ar neautorizuoto panaudojimo. Tokiu atveju 56 straipsnio 1 dalies b punkte ir 58 straipsnyje numatytos pareigos pranešti turi būti vykdomos *jas siejant tarpusavyje*. Siekiant užtikrinti sąsajumą, turi būti laikoma, kad pranešimas apie neautorizuotą operaciją (ir jos užginčijimas) pagal 58 straipsnį *apima* ir pranešimą pagal 56 straipsnio 1 dalies b punktą. Susiklosčius tokiai situacijai, pranešimas apie neautorizuotą operaciją atlieka ir prevencinę, ir kompensacinę funkciją bei pakeičia 56 straipsnyje numatytą pranešimą [19].

[16] Žr. Bourguignon, C. „L'utilisateur dans la nouvelle loi sur les services de paiement: entre protection et responsabilisation“, leidinyje Jacquemin, H., Michaux, B. ir Bourguignon, C., *Actualités en droit du numérique*, Anthemis, Limal, 2019, p. 153–215, p. 206.

[17] Ten pat, p. 207; jame pareiga pranešti apibūdinta kaip „curseur de la répartition des responsabilités“. Taip pat žr. Guimarães, M. R., ir Steennot, R., „Allocation of liability in case of payment fraud: who bears the risk of innovation? A comparison of Belgian and Portuguese law in the context of PSD2“, *European Review of Private Law*, Kluwer Law International, 2022, Vol. 30, Nr. 1, p. 29–72, p. 46; jame nurodyta, kad „pateikus pranešimą nebelieka galimo priežastinio ryšio tarp [vartotojo] elgesio ir neautorizuotų mokėjimo operacijų“.

[18] Torck, S., „Délai de contestation des opérations de paiement non autorisées: renvoi préjudiciel de la Cour de Cassation“, *Revue de droit bancaire et financier*, Nr. 2, 2024, commentaire 28.

[19] Ten pat. Torck, S. pažymi, kad atsižvelgiant į aplinkybes operacijos užginčijimas pagal 58 straipsnį, kuris pakeičia pranešimą pagal 56 straipsnį, tampa nebeveiksmingas („la contestation fondée sur l'article 58 prend le relais du signalement fondé sur l'article 56, rendu inefficace par les circonstances“).

3. Direktyvos 2007/64 58 straipsnyje numatyto pranešimo pateikimo terminas

38. Direktyvos 2007/64 58 straipsnyje reikalaujama, kad mokėtojas įvykdytų pareigą pranešti mokėjimo paslaugų teikėjui per tam tikrą laikotarpį. Tam, kad mokėjimo paslaugų teikėjas atliktų ištaisymą, pranešimas turi būti pateiktas „sužinoj[us] apie visas nesankcionuotas <…> mokėjimo operacijas <…> nepagrįstai nedels[iant] ir ne vėliau kaip per 13 mėnesių nuo nurašymo iš sąskaitos datos“.

39. Pirmasis klausimas pateiktas siekiant išsiaiškinti, ar pavėlavęs pranešti mokėjimo paslaugų vartotojas netenka teisės reikalauti atlikti ištaisymą net ir tais atvejais, kai pranešimas pateiktas per trylika mėnesių nuo nurašymo iš sąskaitos datos. Atsakymas į šį klausimą priklauso nuo to, ar pareiga „nepagrįstai nedels[iant]“ pranešti sužinojus apie neautorizuotą operaciją yra skirtinga ir atskira sąlyga, taikoma *kartu* su pareiga pranešti per trylika mėnesių nuo nurašymo iš sąskaitos datos.

40. Pagal suformuotą jurisprudenciją aiškinant Sąjungos teisės nuostatą reikia atsižvelgti ne tik į jos tekstą, bet ir į kontekstą ir teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus. Sąjungos teisės nuostatos genezė taip pat gali atskleisti jos aiškinimui svarbių aplinkybių [20].

41. Pirmiausia dėl 58 straipsnio formuluotės iš karto pažymėtina, kad su laiku susijusios pranešimo pateikimo sąlygos siejamos su žodžiais „*ir ne vėliau kaip*“. Atrodo, kad ši formuluotė rodo, jog 58 straipsnyje nustatytos dvi skirtingos sąlygos, kurios abi turi būti įvykdytos tam, kad atsirastų teisė į ištaisymą.

42. Be to, šios dvi su laiku susijusios sąlygos skiriasi pobūdžiu ir taikymo sritimi.

43. Kalbant apie pranešimą „nepagrįstai nedels[iant]“, pažymėtina, kad Direktyvoje 2007/64 ši sąvoka neapibrėžta [21]. Kaip iš esmės nurodė Prancūzijos vyriausybė, nelygu kalbinė versija, ši sąvoka gali būti aiškinama kaip akcentuojanti pranešimo skubumą [22] arba pernelyg ilgą delsimą [23].

44. Nepaisant skirtingų niuansų, nelygu kalbinė versija, pažymėtina, kad 58 straipsnyje nekalbama apie *neatidėliotinus* veiksmus. Tai rodo tam tikrą laisvę kiekvienu konkrečiu atveju vertinti mokėtojo reakcijos operatyvumą. Taigi mokėtojas, atsižvelgdamas į aplinkybes, turi veikti kuo greičiau. Bet kuriuo atveju negalima teigti, kad mokėtojas pavėlavo, jeigu jis iš tiesų nežinojo apie įvykį, dėl kurio atlikta neautorizuota operacija [24].

45. Direktyvos 2007/64 31 konstatuojamoji dalis patvirtina šį aiškinimą – joje nurodyta, kad mokėjimo paslaugų vartotojas turėtų „kuo greičiau“ informuoti mokėjimo paslaugų teikėją apie visus ginčus, susijusius su tariamai neautorizuotomis operacijomis.

[20] Sprendimas *CRCAM* (31 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[21] Savo pastabose Prancūzijos vyriausybė pateikė sąvokos „nepagrįstai nedelsiant“ analizę, atsižvelgdama į kituose Sąjungos teisės aktuose Komisijai arba valstybėms narėms nustatytas pareigas. Vis dėlto manau, kad Sąjungos arba valstybės narės institucijos ir privataus asmens, t. y. mokėtojo, skirtumai neleidžia taikyti jokios analogijos.

[22] Atrodo, kad taip yra versijose prancūzų k. („sans tarder“), nyderlandų k. („onverwijld“), vokiečių k. („unverzüglich“), graikų k. („αμελλητί“) ir italų k. („senza indugio“).

[23] Ko gero, taip yra versijose anglų k. („without undue delay“), ispanų k. („sin tardanza injustificada“) ir latvių k. („bez liekas kavēšanās“).

[24] Žr. Storck, M., ir kt., *Code Monétaire et Financier. Annoté et commenté*, 14th edition, Dalloz, Paris, 2024, p. 170; ir Hennard, G., „Loi sur les services de paiement: l'exécution des opérations de paiement – Responsabilités en cas d'inexécution ou d'exécution incorrecte des opérations de paiement“, leidinyje *Betalingsdiensten / Services de paiement*, 1st edition, Intersentia, Bruxelles, 2011, p. 137–194, p. 172.

46. Atsižvelgiant į 31 konstatuojamąją dalį, sąvoką „nepagrįstai nedelsiant“ reikia suprasti kaip reikalavimą, kad mokėjimo paslaugų vartotojas veiktų *greitai*, o tai, kaip iš esmės pažymėjo Komisija, turi būti vertinama *atsižvelgiant į aplinkybes*.

47. Būtinybė atsižvelgti į kiekvienu atveju susiklosčiusias aplinkybes rodo, kad, kaip iš esmės tvirtino Čekijos vyriausybė, reikalavimas pranešti „nepagrįstai nedelsiant“ yra *subjektyvus*. Jo subjektyvų pobūdį lemia ir jo atskaitos taškas, t. y. žinojimas apie neautorizuotą operaciją.

48. Kitaip nei ši subjektyvi laiko sąlyga, sąlyga, pagal kurią pranešimas turi būti pateiktas ne vėliau kaip per trylika mėnesių nuo nurašymo iš sąskaitos datos, yra objektyvi. Iš tiesų trylikos mėnesių terminas gali būti objektyviai nustatytas ir nepriklauso nuo bylos aplinkybių. Be to, diena, kurią pradedamas skaičiuoti trylikos mėnesių terminas, priklauso ne nuo mokėtojo žinojimo apie neautorizuotą operaciją (beje, tai gali būti sunku nustatyti)[25], o nuo sumos nurašymo iš sąskaitos datos.

49. Teisingumo Teismas Sprendime *CRCAM* aiškiai nurodė, kad trylikos mėnesių laikotarpis yra „maksimalus <…> terminas“, per kurį turi būti pateiktas pranešimas[26]. Vartotojas, per tą terminą nepranešęs savo mokėjimo paslaugų teikėjui apie nesankcionuotą operaciją, negali kelti šio paslaugų teikėjo atsakomybės klausimo, taip pat ir remdamasis bendrąja teise, taigi negali gauti žalos atlyginimo už šią [neautorizuotą] operaciją[27]. *Veracash* tvirtino, kad trylikos mėnesių terminas yra „galutinis terminas“ („*délai butoir*“), per kurį turi būti pateiktas pranešimas.

50. Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad pareiga pranešti „nepagrįstai nedelsiant“ yra atskira nuo pareigos pranešti per trylikos mėnesių terminą. Mokėjimo paslaugų vartotojo nepranešimas „nepagrįstai nedelsiant“, kai jis sužinojo apie neautorizuotą operaciją, negali būti tiesiog „kompensuotas“ pateikiant pranešimą per trylika mėnesių nuo nurašymo iš sąskaitos datos.

51. Antra, sisteminis Direktyvos 2007/64 58 straipsnio aiškinimas patvirtina pažodinį šios nuostatos aiškinimą.

52. Teisingumo Teismas Sprendime *CRCAM* konstatavo, kad 58 straipsnyje, į kurį daroma nuoroda tos direktyvos 60 straipsnio 1 dalyje, mokėjimo paslaugų vartotojui nustatyta bendra pareiga pranešti[28]. Kaip jau pažymėjau šioje išvadoje[29], pranešimas užima svarbiausią vietą atsakomybės už neautorizuotas operacijas taisyklių sistemoje. Pripažinus, kad mokėtojas gali laukti trylika mėnesių prieš užginčydamas operaciją, apie kurią sužinojo, sumažėja pareigos pranešti „nepagrįstai nedelsiant“ veiksmingumas. Susiklosčius konkrečiai situacijai, kai neautorizuota operacija atliekama dėl mokėjimo priemonės praradimo, vagystės ar neteisėto įgijimo, pavėluotas pranešimas apie šią operaciją pavėlina mokėjimo paslaugų teikėjo priemonių taikymą pagal Direktyvos 2007/64 57 straipsnio 1 dalies d punktą. Be to, pavėluotas pranešimas apie neautorizuotas operacijas, apie kurias mokėtojas sužinojo, pavėlina mokėjimo paslaugų teikėjo atsakomybės taikymą pagal šios direktyvos 60 straipsnį. Taigi, kaip iš esmės teigė Komisija, pavėluotas pranešimas apie neautorizuotas operacijas, apie kurias mokėtojas sužinojo, taip pat trukdo pasiekti šios direktyvos 57 straipsnio 1 dalies d punkto ir 60 straipsnio tikslus.

25 Žr. Guimarães, M. R., ir Steennot, R., *op. cit.*, 17 išnaša, p. 48.

26 Šiuo klausimu žr. Sprendimą *CRCAM* (38 ir 50 punktai).

27 Sprendimas *CRCAM* (36 punktas).

28 Ten pat, 33 punktas.

29 Žr. šios išvados 32 punktą.

53. Trečia, teleologinis Direktyvos 2007/64 58 straipsnio aiškinimas patvirtina šios nuostatos pažodinį ir sisteminį aiškinimą. Susiklosčius konkrečiai situacijai, kai su neautorizuota operacija susiję nuostoliai atsirado dėl mokėjimo priemonės praradimo, vagystės ar neteisėto įgijimo, pavėluotas pranešimas neleidžia mokėjimo paslaugų teikėjui nedelsiant imtis priemonių ir didina neautorizuotų operacijų riziką. Taigi, nepagrįstai delsiant pranešti mokėjimo paslaugų teikėjui, trukdoma pasiekti pranešimo prevencinį tikslą [30].

54. Be to, kaip iš esmės pažymėjo Komisija, aiškinimas, pagal kurį mokėtojas turi teisę reikalauti ištaisymo, net jei jis nepagrįstai nedelsdamas nepateikė pranešimo, pažeidžia teisinį saugumą ir mokėjimo paslaugų teikėjo bei mokėjimo paslaugų vartotojo interesų pusiausvyrą.

55. Ketvirta, Direktyvos 2007/64 genezė patvirtina aiškinimą, kuris išplaukia iš šios direktyvos 58 straipsnio pažodinio, sisteminio ir teleologinio aiškinimo.

56. Iš parengiamųjų darbų matyti, kad pirminiame Komisijos pasiūlyme dėl direktyvos [31] nebuvo nustatyta jokio termino, panašaus į nustatytą Direktyvos 2007/64 58 straipsnyje – šis buvo nustatytas vykstant teisėkūros procesui [32]. Vis dėlto nustatant vienodą trylikos mėnesių terminą nebuvo siekiama pakeisti pareigos pranešti nepagrįstai nedelsiant. Kaip Teisingumo Teismas pažymėjo Sprendime *CRCAM*, greitai paaiškėjo, kad, siekiant užtikrinti šių paslaugų vartotojo ir jų teikėjo teisinį saugumą, buvo būtina nustatyti šį terminą [33]. Nustačius maksimalų trylikos mėnesių terminą užtikrinta, kad pasibaigus šiam terminui mokėjimo operacija būtų laikoma galutine [34]. Vis dėlto tikslas užtikrinti, kad operacija taptų galutine, neturi įtakos atskirai vartotojo pareigai pateikti pranešimą nepagrįstai nedelsiant.

57. Darytina išvada, kad mokėjimo paslaugų vartotojas turi įvykdyti abi Direktyvos 2007/64 58 straipsnyje nustatytas sąlygas. Tai neturi įtakos šios direktyvos 61 straipsnio 2 dalies, reglamentuojančios mokėtojo atsakomybę, kai su neautorizuota operacija susiję nuostoliai atsiranda, be kita ko, tyčia ar dėl didelio aplaidumo nepranešus apie mokėjimo priemonės praradimą, vagystę ar neteisėtą įgijimą, taikymui – dėl to pateiktas antrasis klausimas.

58. Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, Direktyvos 2007/64 58 straipsnis, siejamas su jos 56, 60 ir 61 straipsniais, turi būti aiškinamas taip, kad mokėtojas iš esmės netenka teisės į neautorizuotos operacijos sumos kompensavimą, jeigu pavėlavo pranešti mokėjimo paslaugų teikėjui apie šią operaciją, nors tai padarė per trylika mėnesių nuo nurašymo iš sąskaitos datos. Tai neturi įtakos šios direktyvos 61 straipsnio 2 dalies taikymui.

B. Antrasis klausimas

59. Nors antrajame klausime prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodo konkrečios Direktyvos 2007/64 nuostatos, vis dėlto iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad jis prašo išaiškinti šios direktyvos 61 straipsnio 2 dalį, siejamą su jos 56 straipsnio 1 dalies b punktu. Be to, antrasis klausimas užduotas, jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas.

[30] Žr. šios išvados 34 ir 36 punktus.

[31] Įgyvendinant Bendrijos Lisabonos programą: pasiūlymas priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl mokėjimo paslaugų vidaus rinkoje, iš dalies keičiančią direktyvas 97/7/EB, 2000/12/EB ir 2002/65/EB (COM(2005) 603 *final*).

[32] Žr. generalinio advokato H. Saugmandsgaard Øe išvadą byloje *CRCAM* (C-337/20, EU:C:2021:564, 44–46 punktai).

[33] Sprendimas *CRCAM* (48 punktas).

[34] Ten pat, 49 punktas.

60. Taigi antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2007/64 61 straipsnio 2 dalis, siejama su šios direktyvos 56 straipsnio 1 dalies b punktu, turi būti aiškinama taip, kad mokėtojas, patyręs nuostolių dėl neautorizuotos operacijos, atliktos praradus, pavogus ar neteisėtai įgijus mokėjimo priemonę arba ją neautorizuotai panaudojus, netenka teisės į kompensaciją tik jeigu tyčia ar dėl didelio aplaidumo nepateikė pranešimo mokėjimo paslaugų teikėjui.

61. Direktyvos 2007/64 61 straipsnyje pateiktos konkrečios nuostatos, taikomos taisyklėms dėl atsakomybės už nuostolius, susijusius su neautorizuotomis operacijomis, atliktomis naudojant prarastas, pavogtas ar neteisėtai įgytas mokėjimo priemones[35]. Konkrečiai kalbant, iš šios direktyvos 61 straipsnio 2 dalies, siejamos su jos 56 straipsnio 1 dalies b punktu, matyti, kad mokėtojas atsako už visus nuostolius, susijusius su neautorizuotomis operacijomis, jeigu jis juos patyrė, be kita ko, tyčia ar dėl didelio aplaidumo nepranešęs mokėjimo paslaugų teikėjui apie mokėjimo priemonės praradimą, vagystę ar neteisėtą įgijimą arba neautorizuotą jos naudojimą.

62. 61 straipsnio 2 dalyje aiškiai nekalbama apie 58 straipsnyje numatytą pareigą pranešti. Vis dėlto, kaip jau pažymėta šioje išvadoje[36], nelygu situacija ir įvykių eiga, kai neautorizuota operacija įvyksta dėl mokėjimo priemonės praradimo, vagystės ar neteisėto įgijimo, pranešimas apie neautorizuotą operaciją pagal 58 straipsnį apima pranešimą pagal 56 straipsnio 1 dalies b punktą. Tokiais atvejais, siekiant užtikrinti 61 straipsnio 2 dalies, 56 straipsnio 1 dalies b punkto ir 58 straipsnio aiškinimą juos siejant tarpusavyje, pranešimui pagal 58 straipsnį turi būti taikomos 61 straipsnio 2 dalyje nustatytos sąlygos.

63. Taigi mokėtojas netenka teisės į kompensaciją, jei „dėl didelio neatsargumo [aplaidumo] ar tyčia“ nepranešė apie neautorizuotą operaciją po mokėjimo priemonės praradimo, vagystės ar neteisėto įgijimo.

64. Iš Direktyvos 2007/64 33 konstatuojamosios dalies matyti, kad, siekiant įvertinti galimą aplaidumą, reikėtų atsižvelgti į visas aplinkybes. Pagal šią konstatuojamąją dalį įtariamo aplaidumo įrodymai ir laipsnis turėtų būti vertinami pagal nacionalinę teisę.

65. Aplaidumo sąvoka apima netyčinius veiksmus ar neveikimą, kuriais atsakingas asmuo pažeidžia savo rūpestingumo pareigą, o sąvoka „didelis aplaidumas“ gali reikšti tik *akivaizdų* tokios rūpestingumo pareigos pažeidimą[37]. Nors Direktyva 2015/2366 ir netaikytina pagrindinei bylai, ji patvirtina tokį sąvokos „didelis aplaidumas“ aiškinimą. Jos 72 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „didelis aplaidumas turėtų reikšti daugiau nei vien aplaidumą ir apimti labai nerūpestingą elgesį“.

66. Bet kuriuo atveju iš Direktyvos 2007/64 59 straipsnio 2 dalies matyti, kad vien mokėjimo priemonės panaudojimo nepakanka norint įrodyti, kad mokėtojas veikė nesąžiningai arba tyčia ar dėl didelio aplaidumo neįvykdė vienos ar kelių savo pareigų pagal jos 56 straipsnį.

67. Taigi, taikant Direktyvos 2007/64 61 straipsnio 2 dalį, vien tik rūpestingumo pareigos pažeidimo, arba „paprasto aplaidumo“, kaip tai įvardijo Komisija, nepakanka tam, kad mokėtojui nebūtų išmokėta kompensacija[38]. Vadinasi, kaip teisingai pažymėjo prašymą priimti prejudicinį

[35] Žr. šios išvados 31 punktą.

[36] Šios išvados 37 punktas.

[37] Šiuo klausimu žr. 2008 m. birželio 3 d. Sprendimą *Intertanko ir kt.* (C-308/06, EU:C:2008:312, 75 ir 76 punktai).

[38] Žr. Guimarães, M. R., ir Steennot, R., *op. cit.*, 17 išnaša, p. 50, kuriame pateikti pavyzdžiai iš nacionalinės jurisprudencijos.

sprendimą pateikęs teismas, pagal 61 straipsnio 2 dalį nėra „baudžiama“ už bet kokį vėlavimą pranešti, nepaisant aplinkybių ir mokėtojo elgesio. Tik pavėlavęs pranešti tyčia arba dėl didelio aplaidumo mokėtojas praranda teisę į kompensaciją.

68. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Direktyvos 2007/64 61 straipsnio 2 dalis, siejama su šios direktyvos 56 straipsnio 1 dalies b punktu, turi būti aiškinama taip, kad mokėtojas, patyręs nuostolių dėl neautorizuotos operacijos, atliktos praradus, pavogus ar neteisėtai įgijus mokėjimo priemonę arba ją neautorizuotai panaudojus, netenka teisės į kompensaciją tik jeigu tyčia ar dėl didelio aplaidumo nepateikė pranešimo mokėjimo paslaugų teikėjui.

C. Trečiasis klausimas

69. Nors trečiajame klausime prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodo konkrečios Direktyvos 2007/64 nuostatos, vis dėlto iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad jis prašo išaiškinti šios direktyvos 61 straipsnio 2 dalį ir konkrečiai – neautorizuotų operacijų, dėl kurių rizika tenka mokėtojui, apimtį. Be to, trečiasis klausimas užduotas, jeigu atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas.

70. Taigi trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2007/64 61 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad tuo atveju, kai patiriama nuostolių dėl neautorizuotų operacijų, apie kurias mokėtojas tyčia ar dėl didelio aplaidumo pranešė pavėluotai, šis mokėtojas netenka teisės į tai, kad jam būtų kompensuotos visų neautorizuotų operacijų, ar tik tų, kurių būtų galima išvengti, jei apie jas nebūtų pavėluota pranešti, sumos.

71. Šiuo aspektu pagal pirmiau nurodytą suformuotą jurisprudenciją [39] aiškinant Sąjungos teisės nuostatą reikia atsižvelgti ne tik į jos tekstą, bet ir į kontekstą ir teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus.

72. Pirma, kiek tai susiję su Direktyvos 2007/64 61 straipsnio 2 dalies tekstu, šioje nuostatoje nurodyta, kad mokėtojui tenka „visi su nesankcionuotomis [neautorizuotomis] operacijomis susiję nuotoliai“, jei jis juos patyrė, be kita ko, dėl didelio aplaidumo ar tyčia neįvykdęs pareigos pranešti. Viena vertus, formuluotės „visi <…> nuostoliai“ ir „nesankcionuotomis [neautorizuotomis] operacijomis“, ko gero, reiškia, kad operacijų, dėl kurių mokėtojas nevykdo savo pareigų, apimtis turi būti aiškinama plačiai. Neskiriamos operacijos, kurių būtų galima išvengti, ir operacijos, kurių nebūtų galima išvengti, jei būtų laiku pateiktas pranešimas.

73. Kita vertus, formuluotė „nuostoliai, jei jis juos patyrė“ įtvirtina priežastinį ryšį tarp nuostolių ir mokėtojo, kuris juos „patyrė“, be kita ko, nepateikdamas pranešimo, elgesio. Kaip iš esmės tvirtino Komisija, šio priežastinio ryšio reikalavimas gali būti aiškinamas kaip reiškiantis, kad ši nuostata taikoma tik nuostoliams, atsiradusiems dėl operacijų, kurių buvo galima išvengti laiku pateikus pranešimą.

74. Vis dėlto manau, kad Direktyvos 2007/64 61 straipsnio 2 dalies kontekstas ir tikslas veikiau rodo, kad mokėtojui tenka visi nuostoliai, patirti dėl visų neautorizuotų operacijų, jeigu jis apie jas nepranešė tyčia arba dėl didelio aplaidumo.

[39] Šios išvados 40 punktas.

75. Dėl šios nuostatos konteksto visų pirma primintina, kad neribotą mokėtojo atsakomybę lemia nesąžiningi veiksmai arba vienos ar kelių pareigų pagal Direktyvos 2007/64 56 straipsnį neįvykdymas tyčia arba dėl didelio aplaidumo. Iš šios nuostatos matyti, kad toks elgesys turi turėti pasekmių mokėtojui, t. y. šis turi netekti teisės į kompensaciją.

76. Be to, kaip jau pažymėjau [40], pranešimas užima svarbiausią vietą atsakomybės už neautorizuotas operacijas taisyklių sistemoje. Ypač tais atvejais, kai ginčijama operacija atlikta neautorizuotai naudojant mokėjimo priemonę, pranešimas atlieka prevencinę funkciją, suteikdamas mokėjimo paslaugų teikėjui galimybę blokuoti mokėjimo priemonę ir sumažinti neautorizuotų mokėjimo operacijų riziką. Atsakomybės už tokias neautorizuotas operacijas taisyklės grindžiamos prielaida, kad jų *buvo galima išvengti* laiku pateikus pranešimą. Kiek tai susiję su teise į kompensaciją, atsakomybės sistemos logikai prieštarautų išskirti dvi operacijų kategorijas, t. y. tas, kurių buvo galima išvengti, ir tas, kurių nebuvo galima išvengti.

77. Galiausiai Direktyvos 2007/64 61 straipsnio 2 dalies ir nuostatų, kurių dalis ji yra, tikslas patvirtina šią išvadą. Atsakomybės už neautorizuotas operacijas, atliktas mokėjimo priemonės praradimo, vagystės ar neteisėto įgijimo atveju, taisyklėmis siekiama užtikrinti mokėtojo ir mokėjimo paslaugų teikėjo interesų pusiausvyrą. Jei atsakomybės taikymo sritis būtų susiaurinta taip, kad ji apimtų tik dalį neautorizuotų operacijų, tai prieštarautų sutarties šalių interesų pusiausvyrai. Be to, tai pakenktų tikslui skatinti mokėtoją nepagrįstai nedelsiant teikti pranešimus mokėjimo paslaugų teikėjui.

78. Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, manau, kad Direktyvos 2007/64 61 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad nuostolių, susijusių su neautorizuotomis operacijomis, apie kurias mokėtojas tyčia ar dėl didelio aplaidumo pranešė pavėluotai, atveju mokėtojas netenka teisės į visų neautorizuotų operacijų, o ne tik tų, kurių būtų galima išvengti, jeigu pranešimas nebūtų pateiktas pavėluotai, sumų grąžinimą.

V. Išvada

79. Atsižvelgdama į visa tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Cour de cassation* (Kasacinis teismas, Prancūzija) prejudicinius klausimus:

1. 2007 m. lapkričio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2007/64/EB dėl mokėjimo paslaugų vidaus rinkoje, iš dalies keičiančios direktyvas 97/7/EB, 2002/65/EB, 2005/60/EB ir 2006/48/EB ir panaikinančios Direktyvą 97/5/EB, 58 straipsnis, siejamas su jos 56, 60 ir 61 straipsniais,

   turi būti aiškinamas taip, kad mokėtojas iš esmės netenka teisės į neautorizuotos operacijos sumos grąžinimą, jeigu pavėlavo pranešti mokėjimo paslaugų teikėjui apie šią operaciją, nors tai padarė per trylika mėnesių nuo pinigų nurašymo iš sąskaitos datos. Tai neturi įtakos Direktyvos 2007/64 61 straipsnio 2 dalies taikymui.

2. Direktyvos 2007/64 61 straipsnio 2 dalis, siejama su šios direktyvos 56 straipsnio 1 dalies b punktu,

[40] Šios išvados 32 ir 52 punktai.

turi būti aiškinama taip, kad mokėtojas, patyręs nuostolių dėl neautorizuotos operacijos, atliktos praradus, pavogus ar neteisėtai įgijus mokėjimo priemonę arba ją neautorizuotai panaudojus, netenka teisės į kompensaciją tik jeigu tyčia ar dėl didelio aplaidumo nepateikė pranešimo mokėjimo paslaugų teikėjui.

3. Direktyvos 2007/64 61 straipsnio 2 dalis

turi būti aiškinama taip, kad nuostolių, susijusių su neautorizuotomis operacijomis, apie kurias mokėtojas tyčia ar dėl didelio aplaidumo pranešė pavėluotai, atveju mokėtojas netenka teisės į visų neautorizuotų operacijų, o ne tik tų, kurių būtų galima išvengti, jeigu pranešimas nebūtų pateiktas pavėluotai, sumų grąžinimą.